

Nro. 31.

A' FELS. AUSTR. CSÁSZÁR, ES AP. KIRÁLY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indult Bétsből, Pénteken Aprilis 15-dik napján,
1808-ik esztendőben.

B é c s.

E most folyó Sz. György Havának 10-ik napján,
Császár és Császárné Eő Felsegek, a' Csász. Kir. Fő
Herczegekkél, a' Cs. Udvari Parochiának Kápolnájá-
ban dél előtt 11 órakor, a' pálmaágak fel szentelte-
tésen, és a' Kristus szenvedésének emlékezetére tar-
tatott isteni tiszteleten meg jelentenek. — Ennek
végződése után, Cs. Kir. titkos Tanátsos, a' Fiu-
mei szabad Kir. Városnak 's Kikötőhelynek és az
egész Magyar tengeri partoknak Gubernátorja Klobu-
sitzki Klobusitzky József Úr Eő Excellentiája, mint
Cs Kir. valóságos titkos Tanátsos a' szokott hitet
Eő Felsege kezébe le tette.

H h

Az ide való Cs. Kir. napkeleti nyelveket tanító Akadémia tagjainak, e' folyó Aprilis 8-ikán fze-rentséjek vólt a' Fels. Császárné mélységes tífztele-tére, 's idvezlésére. Ezen Akadémiának egy tanit-ványa Török nyelven közöntötte meg Eö Cs. Fel-ségét, e' nyujtott bé azon Akadémia képeben egy Arabs, Persiai és Német nyelven irt szép beszédet, mellyet nemtsak kegyelmesen venni, hanem ezen igen hafznos plánta oskolának azt is igirni méltoz-tatott Eö Felsege hogy ha az abban lévő tanuló if-jak az előttök való, 's azon Akadémiából került de-rék férfiaknak példajokat követik, azt maga kegyel-mes óltalma alá venni méltóztatik.

A' Leopoldstadtnak Prater nevezetü útzájában, a' 459-ik szám alatt lévő házban, egy Valmagini nevezetü tudos Mechanicus olly Mechanicum tea-trumot állított fel, mellynek látása nem kevés gyö-nyörüséget szerez a' tudományokat és mesterségeket kedvellő Tudósokban. Ezt a' teatrumot Császár és Császárné Eö Felsegek, Generalissimus Károly és Albert Sakszoniai Kir. és Tefséni Herczeg társasá-gokban kegyelmes jelenléteikkel, 's jó tettzésekkel meg tífzteni méltóztaták.

Melly igen szíven visellye Felseges Urunk az ifjaknak jó neveltetésekét, 's abból folyó bóldog-ságokat, az által nyilván valóvá tette, hogy a' Bécsi Csász. Universitasban egy olly katedrát emelni méltóztatott, mellyben a' Practica Philosophiának leg nemesebb, 's leg szükségesebb része a' Paedago-gica, az az a' jó nevelésnek mestersége, tanittatni fog. A' kik vagy Német és Anglia Országokban meg for-dultak, vagy az azokban költ tudos irásoknak 's könyveknek laistromát figyelmetesen meg olvasták?

tudhatják és tudják is bizonyosan, hogy a' múlt században semmi tudománynak gyakorlására 's tökéletesítésére nem feküdtek a' tudósok olly igen mint ennek az igen hasznos tudománynak gyarapítására. E' végére állítottak fel Német országnak tsak nem minden részében a' nevelő institutumok, mellyekből sok derék, tudos, és erköltsi jóságú férfiak költtek ki. Ez az áldott fel tett tzelja vagyon Fels. Urunknak is ezen Paedagogica Catthdra' fel állításában, mellynek leg első tanítójává Milde Vincze Edvárd udvari káplánt választotta ki ő Felsege, a' ki hetenként két órát fog adni a' Bécsi Cs. Universitas épületjében, és a' maga tanítói cursusát minden esztendőben köteles lefzen el végzeni.

A' Cs. K. Udvarnál lévő Spanyol Követhez e' folyó hólnap 7. dik napján egy Kurir érkezett Spanyol országból, a' ki a' Spanyol Monarchiában a' múlt Martiusban történt nagy változásról nékie bizonyos tudósítást hozott. — Generalissimus Károly és kedves testvér öttse János fő herczegek e' tavaszon Triestbe, Fiuméba, Zengbe, és több littoralis városokba utazni szándékoznak. — A' Laxenburgi nyári mulató palotában sok szép készületek tétettetnek, az ő Cs. K. Felsegeknek méltóképpen lejendő fogadtatásokra nézve.

Orosz Birodalom.

Midön 1805-ik esztendőben a' sárga hideglelés Spanyol Országban uralkodott, és sok ezer embert a' föld alá temetett volna, annak eltávoztatása végett szorosan meg tiltotta a' Pétersburgi Kormányfzék, hogy semmi külföldi ó köntost szabad ne legyen a' Zsidóknak az Orosz birodalomba bé vinni.

Most minekutánna az ezen tilalomra alkalmatofságot fzolgáltatott ok egézfzen meg fzünt volna, egy könyörgö levelet nyujtottak bé a' Csáfzárának az ö köntösökkel kereskedö Izraeliták azt kérvén, hogy az illy kereskedés ismét engedödjön meg nékiek. Az Orosz Csáfzár mindazáltal kéréseknek nem engedett ezt adván okául, hogy mivel az illyetén kereskedés a' nép industriájának akadályára van, és mivel az illy régi ruha darabokkal együtt, könnyen, 's alattomba ragadó nyavalyák vitettethetnek és terjesztethetnek az Országban, ez a' kereskedés modja mostantól fogva soha meg nem engedödik.

A' 9-ik Martiusi Petersburgi tudósítások fzerént az eddig völt Commercialis dolgokra az az, a' kereskedésre ügyelö Minister Gróf Romanzow külsö dolgokra ügyelö Ministerre tétetödött, Báró Budberg pedig, a' ki azon fontos hivatalt eddig viselte, maga kivánsága fzerént 10000 Rubel penzióval nyugodalomra botsátödött. Valamint a' polgári ugy a' hadi dolgokban is sok változások esnek az Orosz Birodalomban. — Ezen Ország kikötöhelyeiben nagy tengeri készületek tétettetnek.

A' Svéciai Finnlandiában lévö Orosz Ármadiának hadi tetteiröl, 's munkáságáról még eddig semmi hivatalbéli tudósítás nem adatott ki. A' Svéciai Kir. Követ Minister Báró Stedingk még most is Pétersburgban múlat, ott is leszen mind addig, míg a' vizen való járás elkezdödik, és a' nékie adatott fregaton hazajába mehet. — Helsingfortsban sok meg töltött magazinumokat és 25 ágyút találtak 's nyertek az Oroszok. A' Svéciai katonaságtól 230 ember esett hadi fogságra.

Még eddig semmi nagy tsata nem eshetett az

Orosz és Svédus hadi seregek közt leg inkább azért, mivel a' Finnlandiában lévő rendkívül való nagy havak, a' közfiklák közt lévő szoros utak, és sűrű erdők miatt felette nehéz előbre nyomúlni. — Mihelyt az idő és utak engedik, mingyárt tovább marsiroznak az Orosz seregek, és leg elsőben is *Sweaborgot* igyekeznek ostrom alá rekeszteni, mellynél erősebb vár ritkán van Európában, mivel minden bástyai granitköszálakból vannak ki vágva. Hogyha ezt az erőiséget meg vehetik, úgy osztán kevés számot tarthatnak a' Svédusok Finnlandiához. A' tartománybéli katonaságot különbkülönbféle buzdító hirdetményekkel igyekezett a' Stokholmi Kormányzó a' fegyver fogása fel gerjeszteni, de a' Finnlandiában lévő Orosz hadi nép időt nem engedett a' föld népének hadi lábba való állítására.

Méltó meg jegyezni; hogy Finnlandiánál jobb tartománya Svécia Országának nintsen, jó búzatermő földje, tüzi és épülethez való fája, szurokja, hamúzsirja van. Északra Laplandiával és Orosz Országgal; délre Ingermanlandal, és a' Finnlandiai szoros tengerrel; napkeletre az Orosz Birodalommal; napnyugotra pedig a' Bothniai szoros tengerrel határos. Déltől észak felé 132, napnyúgottól napkeletre 150 mértföldet foglal magában. A' múlt században az Oroszok és Svédusok közt támadt háboruban 1713-ik esztendőben, az elsőbkek által egészen el foglaltatott, hanem 1721-ik esztendőben a' Nystadti békeség kötésben csak nem egészen visszaadatott Svécia Országának. Azután 1742-ik esztendőben, ismét háború támadván azon két Ország közt Finnlandiának nagyobb részét ujjobban el foglalták az Oroszok, de a' következett esztendőben az Abói

békeféségben ujjobban visszanyerte annak egy nagy részét a' Stokholmi Kir. Udvar. A' lakosok, kiknek száma 7 vagy 800000 före tétettetik, szépen nőtt, jó szívü, 's uralkodó fejedelmekhez hiv emberek.

A' Párisi Monitörnek első Aprilisi darabjában illy foglalatú Kieli tudositás olvastatik: „Az a' Kurir, úgy mond, a' ki a' Pétersburgi Cs. udvarnak Svécia ellen való hadi hirdetményét Stockholmba vitte, kénytelen volt a' Bothniai szoros tengert megkerülni. Ez a' hadi hirdetmény semmi változást nem tett a' Svéciai Király indulatjában. Ezen kurir által egy levelet küldött az Orosz Császárné maga testvérjének a' Svéciai Királynénak, mellyben atyafiságosan kérte, hogy igyekezzen a' maga férjét az Angliai szövetségöl elvonni, igyekezett is, de semmit sem eszközölhetett, férje a' Király álhatalosan megmaradt maga feltétele mellett. Orosz Generál Gróf Buxhowdennek Finnlandiában kiadott hirdetményére nézve árestaltatta le a' Svéciai Király az Orosz Cs. Követet Alopéust, és hogy több olly lépéseket is tett, mellyek nem kevés bánatba 's nyughatatlanságba ejtették a' Svétziai nemzetet. Az attól való tartas, hogy az Orosz Követség irasainak elpészteltetése sok személyt gyanúságba ejt; az attól való félelem, hogy a' Dánusok Dániából és Norvégiából ellenségesképen Svécia Országba befognak ütni; hogy a' Finnlandiában lévő Svéciai hadakozó hajóknak két harmad része az Oroszok kezekbe esett, Stockholmban olly nagy béketelenséget okozott, hogy világosan az Ország Rendjének öfzve gyülléséket kívánnyák. — Így adja elő tárgyat a' Párisi Mönitor.

Spanyol Ország.

Minekutánna IV. Károly Király a' Spanyol Országi Koronáról vagy önként le mondott, vagy arról le mondani kéntelenített, és az Asturiai Herczeg (igy neveztetnek ezen Országban a' Korona hercegek) az uralkodó fizekbe bé ült volna, a' Kastiliai Fő Tanács leg idősebb tagja, 's egyfzersmind ideig 'óraig való Kormányozója Don Arias - Antonio Mor, Martzius napján következő hirdetményt adott ki: „A' Király, az én Uram VII. Ferdinand, különbkülönbféle parantsolatjaiban épen most adta tudtomra, hogy Ö Felsege azt végzette, hogy Don Emanuel Godog - nak (ez a' de la Pace Herczegnek valóságos neve) minden ingó és ingatlan jószágai, javai, töke pénze, akárhol legyenek azok, confiscaltasnak; hogy ezen jószágokra nézve minden szükséges intézeteket meg tétetett Eö Kir. Felsege, mint maga törvényes javaira nézve; hogy Eö Felsege meg határozta azt magában, hogy kevés napok múlva bé jöjjön a' városba a' maga ki hirdettetésére; de hogy azt óhajtya, hogy az Ö Felsege Királyi szemelyéhez nagyon ragaszkodott Madritti nép tsendefsen és békefégesen visellye magát, egyfzersmind bizouyosokká teszi őket, hogy Eö Felsege Don Emanuel Godoyra, az ő jószágaira 's jövedelmeire nézve parantsolatot adott ki; hogy vólta képpen arról fog gondolkozni, hogy minden igazságtalanságot, mellyet kedves alattavalói Eö Felsege miatt szenvédtek, meg forditson, végtere, hogy szüntelen arra fog vigyázni, hogy az ő fzerentséjeknek állandóvá való tételére minden intézeteket meg tehessen. Egyfzersmind azt is tudtomra

adja Eő Felsége, hogy Infanta do herczeget a maga testörző Spanyol seregének Obersterévé, 's egyszerűsmind a' Kasztiliai Fő Tanátsnak előülőjévé tette. Az én Uram a' Király azt akarja, hogy azok a' személyek, a' kik a' Sz Lorenzoi visgalás után számkivevésbe küldettek, vissza hivattassanak. Hogy mindezek kinek kinek tudtára legyenek, és hogy a' Madrritti derék nép is tudhassa, melly igen munkás legyen a' Király az ő bóldogságoknak efzközlésében, meg parantsolta, hogy ezt veletek közöllyem, mellyet imé bé is tellyesitek. — Költ Madritban Martzius 20.ik napján, 1808. — Alább irt Don Arias Moor.

A' Kasztiliai Fő Tanáts, vagy Fő Kormányfzék is hasonló foglalatú hirdetményt adott ki azon alkalmatofsággal: Abban a' szerentsés szempillantatban, úgy mond, mellyben VII. Ferdinánd a' Királyi székbe ült, a' köz tsendefséget semmi se háborítsa meg! Az ő hiv alattavalói, hozzája való szives hajlandóságoknak 's szereteteknek leg ottan elegendő próbáit adták. Tellyefséggel ne kételkedjenek az Eő Kir. Felsége kegyelmességéről, az ő erántok, 's a' köz jó erant való szorgalmatofságáról, és a' Madrritti nép kivanságának bétellyesitetéséről. De a' mi az Eő Felsége fel tett tzeljának el érésére leg inkább szükséges, a' közönséges rendtartásban áll, és hogy ez fenn tartatódjék, avval hizelkedik magának a' Fő Kormányfzék, hogy ezen városnak hiv lakosi honnyaikba vissza mennek, magokat tsendefsen viselik, meg lévén arról gyözettette, hogy annál fogva az Eő Felsége uralkodásának első szempillantatjában hozzá való hivségeknak, szereteteknek és örömöknek valóságos próbáit adják s. a. t. —

Barthol. Manos de Torres Eö Kir. Fel-
sége Tanátsofsa és Titoknokja.

A' 24.ik Martziusi Madritti Tudósításokból azt ovasuk, hogy a' Bergi Nagy Herczeg (Marsa Múrat) azon napon, reggel, a' vezérlése alatt lévő Frantzia ármadiával oda érkeztén a' városba minden ellentállás nélkül bé marsirozott; hogy azon nagyon örvendettek a' lakosok, és tapsolással 's szamos V i-
v a t! kialtással fogadták legyen a' Fr. katonákat. — A' hadi népnek hosszas és sebes marsirozása után való jó kinézésén, nevezetesen a' vasas Regementek-
nek szépségén felette tsudálkoztak az emberek. — A' fő vezér a' Bergi nagy Herczeg a' tengeri dolgok-
ra ügyelő Tanats hazába szállott bé kvártélyra. A' Madritti Gubernator, az ott volt Spanyol Országi Grandesek (Magnások) és az ott lévő katona őrizet nálla bé mutattattak, kiket nagy nyájafsággal fo-
gadott. A' Fr. lovasság és egy osztály gyalogság a' Madritti kaszármákba szállottak bé, a' többi hadi seregek a' város körül lévő tetőkön sátorokat von-
tak fel. — A' General Dupont corpora Segoviá-
ban 's Eskuriálban van. Madritban egészlen helyre állitatott a' tsendefség, és a' mint a' Párisi Mönitörnek szólani tettzik, nem egy könnyen, 's nem egy hamar fog az meg háborittatni

O l a s z O r s z á g.

Palermoból, IV. Ferdinánd Siciliani Király lakhelyéből azt írják, hogy az oda való Kir. Udvar parantsolatjára minden ottan találtatott Dánus hajók le árestáltattak, 's azoknak evező lapátjaik elvételtek. Magok ugyan a' hajós kapitányok szabadon mehetnek ide 's tova a' városban, hanem a' ha-

jós legények mind bé tsukattak. Az ott lévő Dániai Consulnak, a' ki ezen ellenséges velek való bánásnak okairól a' Siciliai Kir. Ministertől, Marquis Circellótól értekezni kívánt, illy felelet adattott, hogy a' Palermoi Kir. Udvar jól tudja mi okon mivelte légyen azt, egy olly nemzettel, melly az ő frigyes barátja az Angliai Király ellen hadat indított. A' Dánus hajokon lévő hajós legényeket sok féle szin alatt igyekeznek az Anglusok Angliai szolgálatba venni, a' kik mindazáltal világosan ki mondták, hogy ők Királyoknak hiveségében állandóul meg maradnak.

Napoleon Császárnak az a' végzése, melly fzerént a' vólt Hetruriai Országban a' Napoleon törvény könyvének a' jövő Majus 1-ső napjától fogva oda is bé kell vétetödni, Florentzia városában a' múlt Mártzius 20-ik napján közönségesé tétetett. Azon Orzágnak mostani fő kórmányozója Dauchy General Fiorella, és több polgári 's hadi személyek is jelen vóltak ezen ki hirdetésben.

Ez a' most nevezett Hetruriai Gubernator a' Hetruriai 3 osztályban azt is ki hirdettette, hogy a' Felseges Franczia Császár és Olasz Orzági Király szivesen kíványá és nézné, ha az oda való lakosok azon haszonban részesülni igyekeznének, mellyet a' Franczia Ország déli osztályaiban lévő lakosok a' pamuk építéséből vesznek, és ha Hetruriának némelly környékeiben pamuk termö fák ültettetnének, mellyeknek bizonyosan jó elő menetelek lenne a' Toskánai meleg levegö alatt.

A' Livornói Fr. General Consul tellyes hatalmat kapott arra Parisból, hogy az oda való lakosóknak zsákmányozó leveleket adjon az Anglusok ellen.

Ez a' hireletmény ilyen öröm kiáltással fogadtatott a' lakosoktól: **Éljen Napoleon Császár!!!**

Frantzia Birodalom.

A' 12-ik Martziusi Boulognei levelek szerént az ott való kikötöhely előtt gyakorta mutogattyák magokat a' tengerenn ide 's tova járkáló és intselkedő Anglus hajók attól tartván, hogy ma vagy hólnap az ott kikéfszült Frantzia hajósereg probát fog az Angliába való kifzállással tenni, mellynek előbb vagy később, de el múlhatatlanúl meg kell esni. — A' Bresti és Vlissingeni Fr. hajóseregek is egéfszen ki vannak kéfszülve, minden orában ki evezhetnek a' tágas tengerre, és mivel nagy számmal vannak, az Angliába ki fzállani fzándékozó Fr. hajóseregeknek mindenkor óltalmokra 's fedezésekre lehetnek. A' Fr. zsákmányozó hajóknak naponként mind jobban jobban nevedik a' fzámok, igen sok kárt tesznek az Angliai kereskedő hajóknak, e' mellett hadakozó hajóinknak olly planta oskolájok lefzen, mellyben sok derék hajós legények és katonák fognak neveltetni.

Azok a' különös szépségű Arábiai lovak, a' mellyeket a' Török Császár a' Fr. Császárnak ajándékba küldött, és a' mellyekről néhány Német Országú újság levelek azt hirdették vala, hogy Napoleon Császár rendeléséből a' Rénus vizén által nem bocsattattak vólna, Párisba már meg érkeztek, és a' múlt Martzius 21-ik napján a' Tüillieriei Császp. palota ablakjai előtt által vezettettek. Az elsőnek nyereg takarója betses kövekkel vólt ki rakva, a' többi is igen tsinosan vólt fel ékesítve.

A' Calaisi kikötöhelybe (Anglia Országgal által

ellenbe) egy posta hajó ment bé a' múlt Martzius 19-ik napján, a' midön a' tengeri dolgokra ügyelő Francia Commissariusok közzül egyik azon hajóra menvén tudakozza a' Commendanstól, ha nem tudja e', hogy semmi posta hajónak nem szabad oda bé menni. Erre az Anglus Commendans illy feleletet adott, hogy ő a' Pruffziai Kir. követ Ministert Jákoby Urat vitte oda Londönből. De mivel előre is tudva vólt, hogy ez a' Minister Martzius 15-ik napja előtt oda fogna menni, olly parantsolat adott ki, hogy tsak azon napig botsattasának bé az oda való kikötöhelybe a' posta hajók. — Ezen kinyilatkoztatásra azon posta hajónak Morlaixba (Morlucumba) kellett menni.

Öt hólnappal ennekelötte egy Senatusconsultum által egy Senatorokból és Status Tanátsosokból álló Commissio rendeltetett ki a' végre, hogy a' törvényes dolgokra ügyelő Ministernek jelentése szerént a' törvény székeknél lévő hivatalos személyeknek magok viselete, a' kik ellen sok panasz ment a' Minister eleibe, szorofsan vizsgálatsék meg. Ezen Commissionak jelentésére Martzius 24-ik napjan 67 birák fosztattak meg hivataljoktól.

A' Journal de l'Empire nevezetü Párisi újság leveleknek 30-ik Martziusi darabjában az a' Spanyol Országban történt revolutió, mellyről a' közelebb múlt posta napon költ Magyar Kurirnak 470-ik 's következő lapjain mi is emlékeztünk, következőképen adatik elő: „Az Insurgensek fel tett tzeljokat ekkorig még el érték. Martzius 19-ik napján, reggeli 9. órakor egy Kir. testörző katona de la Pace herczeget, a' ki éhen és szomjan lakó palotájának hatrúlsó részében egy sötét rejteklyukban

36. óráig vólt, fel találta. Bizonyossan meg ölték volna ötet az insurgensek, avagy zenebonáskodók, ha az Asturiai herczeg a' Királyné kérésére magát közbe nem vetette, 's ötet a' dühösködő sokaság kezéből ki nem vette volna. Ez az egyébként sok titulussal és méltosággal fel ruháztatott férfiú, a' kit utollyára Fő Admirálisnak tett a' Király, egyik szeménn meg sebesített, vérrel bé borított, két testörző katona által a' kazarmába hurtzoltatott, és kénytelen vólt a' korona herczeg azt igirni, hogy ötet törvénybe fogja idéztetni. — Dél után 3. órakor sok nép gyült a' kazárma eleibe, a' kikhez katonák is sokan tsatolták magokat. Irtóztató beszédek hallattak ottan, fejeket és vért kívántak, a' leg főbb személyek avval vádoltattak, hogy ők de la Pace herczeget a' közönséges bosszúállás előtt el rejteni, 's Granadába küldeni igyekeznek. Ezen kétséges kimenetelű környüállások közt az insurgenseknek tudtokra adatta IV. Károly Király, hogy ő a' Kir. Koronát le teszi. — Az Asturiai herczeg, a' ki a' Királynak ezen maga kinyilatkoztatása által uralkodó Királya lönn, a' zenebonáskodó népnek mingyárt meg igírte, hogy ő itilő birák kezébe fogja de la Pace herczeget adni. — Közönséges örömet gerjesztett benne ez a' nagy változás. Azok a' személyek, a' kik az Asturiai herczegnek édes atya ellen való öszve esküvésében részesek lévén, számkivetésbe küldettek, mingyárt vissza hivatattak, a' kik közt leg nevezetesebbek vóltak herczeg Infanteado, Escouiz Canonicus az Asturiai herczeg udvari mestere, Marquis Ayerde annak fő Komornyikja, Gróf Orgaz, Gr. Bornos és a' Kir. herczeg minden udvari tiszttjei, és tselédi.

I. Napoleon Császárnak Árgusi szemei nemcsak a' polgári és hadi, hanem a' Franczia Országi ifjuságnak nevelésére tzelzó dolgokra és tárgyakra is ki hatnak. Jól tudja ő azt hogy a' tudományok nélkül egy Ország sem virágozhat, egy sem bóldogúlhat. Erre nézve a' múlt Martzius 17 ikén a' közönséges Oskolákra és tanításra nézve egy olly Csász. végzést adott ki, melly 19 titulust és 144 tzikkelyt foglal magában.

Az I-ső titulusbán az Universitasnak közönséges organisatiója adattatik elő, melly következő tzikkelyeket foglal magában. a) A' közönséges tanítás az egész Frantzia Birodalomban az Universitasra bizattatik. — b) Egy oskolát egy tanító széket sem lehet a' Csász. Universitáson kívül, 's az abban lévő fő Directornak engedelmé nélkül fel állítani. — c) Senki sem oskolát fel nem nyithat, sem közönséges tanítást nem adhat, a' ki a' Cs. Universitasnak nem tagja, és annak valamelly Facultásától avagy Szakafzától nem gradáltatott. Azonban a' nevendék Papságnak tanitása a' Megyebéli Érsekektől és Püspököktől függ, a' kiknek igazgatóikat és Professoraikat ők választyák és ők hívják meg, de ő nékiek is a' Seminariumoknak dolgaikra nézve, a' mi Cs. végzésünkhöz kell magokat szabni. — d) A' Cs. Universitas annyi Akademiákból fog állani a' mennyi fő törvényfzékek vannak. — e) Az Akademiákhoz tartozó Oskolák következő rendel következnek egymás után: aa) A' felsőbb tudományokat (Scientias sublimiores) tanító és gradusokat osztogató Facultások. — bb) A' régi nyelveket, a' historiát, rhetorikát, Logikát, és a' matematikai 's physiká tudományoknak fundamentomos ágazatit ta-

nitó Lyceumok. — cc) A' régi nyelveknek, históriának és tudományoknak első ágazatit tanító Collegiumok. — dd) Az Institutumok, az az, a' magános Tanítóknak Oskoláik, a' mellyekben a' tanítás a' Collegiumokban való tanításhoz hasonlít. — ee) A' Pensiok, az az, a' szult és tanítást adó intézetek, és magános Tanítók, a' kik semmi mély tudományokat nem tanítanak. — ff) A' kis vagy elementaris Oskolák, mellyekben az olvasást, írást, és az aritmetikának fundamentomos részét tanítják.

II. Titulus a' Facultásokról, mellyek 5 rendbeliek lesznek, úgymint a' Theologica (minden Érsekségben egy, és a' Protestansoknak Strasburgban és Genevában egy egy) Juridica, Medica, Mathematica, Physica, és Litteraria — A' Theologica Facultásbéli Profefsorokat, magok az Érsekek és Püspökök nevezik ki és hívják meg; a' nagy Mester leg alabb három Theologiae Doktort proiectal, a' kiknek concurrálni, az az, meg vizsgáltatni kell, és a' fog Profefsornak ki neveztetni, a' kit a' Theologica Facultas leg alkalmasabbnak talál és itél. Leg elsőben a' Nagy Mester nevezi ki a' Theologica Facultashoz való Decanusokat és Profefsorokat azok közzül, a' kiket az Érsekek és Püspökök ajánlani fognak. Hasonlóképen fognak a' több Facultásokban is a' Profefsorok választatni. A' Theologica Facultas leg alabb 3. Profefsorokból fog állani, egy az Egyházi Historiának, egy a' Dogmaticának, egy az Evangelica Moralis Tudománynak tanítására. Ezek közzül leszzen egyik a' Facultas Decanusa.

A' többbit máffzor.

Török Birodalom.

Néhány hetek alatt (igy szólunk a' Konstantzinápolyi levelek) sok Kurirok mentek mind Európába, mind napkeleti Indiába, a' kiket többire a' Fényes Portánál lévő Fr. követ Generál Sebastiani küldött. Ennek a' felnyilt szemü, és a' Frantzia Birodalom dolgait igen böltsen kormányozni tudó Ministernek igen betses ajándékokat adott az uralkodó Zultán, sőt a' mint irjak, azt is meg engedte, hogy egy Frantzia ofztálysereg Álbanián keresztül marsirozhasson az Anglusok ellen.

Smirnából Natoliának népes és kereskedő városából 's kikötőhelyéből így irnak. A' mi tengeri kereskedésünket, úgy mond, az Archipelagusban vigyázó Anglus hajósereg egészen semmivé tette. Minthogy napnyugoti Indiából semmi kaffét nem vehetnek kereskedőink, sok Arábiai és Jávai kaffét hozattak Egyiptomból. Ha az Orosz és Török Birodalom közt munkába vétetődött békefség meg készülhet, ianen, t. i. Smirnából sok kaffé fog Konstantzinápolyon keresztül Bécsbe 's egyéb Európai városokba küldettetni.

Jegyzés. Tulajdonképen a' bődög Arábia volt a' kaffé termő fának hazája, onnan plántalták azt által az Anglusok és Hollandusok napkeleti 's napnyugoti Indiába. Az Arábiai vagy Mockai kaffé leg jobnak tartatik. Egy Francia kereskedő vitte azt 1642-ik esztendőben Levantéból Marsiliába leg elsőben, 's ő tanította meg az avval való élést. Hogyha Anglia békefségre nem lép, szükség leszen Európának Arábia kaffét hordatni Ásiából. Egyedul a' napnyugoti Indiai kaffének oltsósága okozta azt, hogy az Arabiai kafféval való éles meg szünt.